

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 20.09.1996
KOM(96) 454 endelig udg.

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

**VEDRØRENDE DEN EUROPÆISKE LISTE
OVER ERHVERVSSYGDOMME**

INDLEDNING

Den 22. maj 1990 vedtog Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber en henstilling om vedtagelse af en europæisk liste over erhvervssygdomme til ajourføring af en henstilling fra 23. juli 1962 om samme emne. I henstillingen anmodes medlemsstaterne blandt andet om at underrette Kommissionen om de foranstaltninger, der er truffet eller påtænkt for at efterkomme henstillingen.

Ud fra disse oplysninger anmodes Kommissionen om at undersøge, hvorledes henstillingen er efterkommet i de enkelte medlemsstater, for at kunne tage stilling til, om det er nødvendigt at foreslå en bindende retsakt.

ANVENDELSESOMRÅDE

Blandt de patologiske vilkår, der påvirker arbejdstagere, kan der skelnes mellem sygdomme, som skyldes arbejdet, sygdomme, der forværres gennem arbejdet, eller som har en større incidens på grund af arbejdsvilkårene (arbejdsrelaterede sygdomme), og vilkår, som ikke har nogen relation til arbejdet.

Erhvervssygdomme omfatter alle patologiske vilkår, som skyldes arbejde over længere tid, for eksempel overanstrengelse eller udsættelse for skadelige faktorer fra materialer, udstyr eller arbejdsmiljø. Erhvervssygdomme defineres i det væsentlige med ætiologiske karakteristika, dvs. en erhvervsrelateret årsag, som agerer langsomt (i modsætning til ulykker, hvor årsagen agerer hurtigt), og ikke med nosologiske karakteristika, fordi disse i de fleste tilfælde ikke er specifikke.

Der er sygdomme, som praktisk taget kun rammer arbejdstagere, og der er vilkår, som kun har en svag incidens i befolkningen som helhed. Disse sygdomme kan meget klart knyttes til et bestemt erhverv eller en bestemt erhvervsmæssig eksponering. Men der er også sygdomme med en høj incidens i en givet befolkningsgruppe, for eksempel kronisk bronkitis i sektorer med en stor luftforurening, hvor det er vanskeligt at etablere en årsags-virkningsforbindelse med erhvervsaktiviteten.

For visse sygdomme kan der påvises en specifik årsag, medens andre skyldes flere skadelige faktorer. Endvidere er der sygdomme, som skyldes ætiologiske faktorer, der har at gøre med de omstændigheder, som arbejdet foregår under, som for eksempel dårlig arbejdsstilling eller en gentagen fysisk anstrengelse eller psykisk stress, og som altså derfor kan anerkendes som erhvervssygdomme.

Det er indlysende, at virkninger og konsekvenser af erhvervssygdomme i Det Europæiske Fællesskab er meget omfattende, ikke blot økonomisk set, men også på grund af de menneskelige lidelser, de indebærer.

Ud fra et økonomisk synspunkt har flere lande foretaget analyser af omkostningerne ved erhvervssygdomme, og de viser, at det drejer sig om meget store beløb, som påvirker personer, virksomheder og socialsikringssystemer, og følgelig samfundet som helhed.

FÆLLESSKABSFORANSTALTNINGER

Siden 1962 har Kommissionen vedtaget tre henstillinger rettet til medlemsstaterne om erhvervssygdomme.

1. Den 23. juli 1962 vedtog Kommissionen henstilling til medlemsstaterne¹ om vedtagelse af en europæisk liste over erhvervssygdomme.

I begrundelsen til denne henstilling er det anført, at medlemsstaterne med hensyn til erhvervssygdomme i deres lovgivning indfører det såkaldte listesystem, som indebærer, at der gives en udtømmende liste over sygdomme, der anerkendes som værende af erhvervsmæssig oprindelse.

Listerne over sygdomme, der findes i medlemsstaternes lovgivninger, var forskellige af diverse årsager: nomenklatur, forsikringsbetingelser, mv.

¹ EFT: ref. 2188/62 af 31.8.1962

I henstillingen mente man, at dette kunne give anledning til store forskelle i de garantier, arbejdstagerne havde både med hensyn til forebyggelse og erstatning for erhvervssygdomme.

Ifølge henstillingen kunne det derfor være ønskeligt, at medlemsstaterne vedtog en ensartet europæisk liste over sygdomme eller agenser, som kan fremkalde dem.

En indgående analyse af de nationale lister viste, at det var muligt i en enkelt liste at samle de sygdomme eller agenser, der er anført i en eller flere nationale lister, ved at klassificere dem efter sygdommenes art.

Af disse årsager henstillede Kommissionen til medlemsstaterne:

- a) At de sørger for, at deres love og administrative bestemmelser om erhvervssygdomme omfatter den europæiske liste, der er vedlagt som liste over erhvervssygdomme, som kan give anledning til erstatning ud fra deres lovgivning, og at de i den forbindelse supplerer deres nationale liste eller skemaer over erhvervssygdomme, som kan give anledning til erstatning.
- b) At de desuden i deres love og administrative bestemmelser indfører en ret til erstatning i henhold til lovgivningen om erhvervssygdomme, når der er fremlagt tilstrækkeligt bevis fra den berørte arbejdstager på, at han på grund af sit arbejde har pådraget sig en sygdom, som ikke er anført på den nationale liste.

2. Den 27. juli 1966² vedtog Kommissionen en henstilling (66/464/EØF), der var rettet til medlemsstaterne, og som vedrørte lægeundersøgelse af arbejdstagere, som udsættes for særlige risici.

Under punkt 4 i begrundelsen gøres der opmærksom på, at det er hensigtsmæssigt at tage den europæiske liste over erhvervssygdomme som basis for en europæisk liste over specifikke risici, som indebærer en forpligtelse til regelmæssige lægeundersøgelser af

² EFT ref. 2753/66 af 17.8.1966

arbejdstagerne, og det er ønskeligt, at lægeundersøgelsen ligeledes udvides til at omfatte eventuelle risici, som er indeholdt i bilaget med henblik på blandt andet at indsamle relevante oplysninger.

3. I 1990 besluttede Kommissionen at foretage en ajourføring af den europæiske liste over erhvervssygdomme ud fra følgende betragtninger:

- I løbet af den tid, der er gået siden henstillingerne fra 1962 og 1966, er der sket en ændring i de enkelte medlemsstater af listen over de forskellige erhvervssygdomme, som kan give anledning til erstatning.

Dette skyldes flere faktorer, så som den tekniske udvikling, fremkomsten af nye stoffer, forskellige aktiviteter og langt flere belastninger på arbejdspladsen.

- Antallet af sygdomme af såkaldt erhvervsmæssig "karakter", det vil sige, at der er al mulig grund til at antage, at de er snævert forbundet med visse aktiviteter, men at de endnu ikke er anerkendt som erstatningsberettigede af medlemsstaterne, har hele tiden ændret sig.

Kommissionen er efter nøje overvejelser kommet frem til, hvilket retligt instrument der skal anvendes ved ajourføringen.

I betragtning af at det drejer sig om en liste over sygdomme, som kan give anledning til erstatning - dette hører under medlemsstaternes beføjelser - har Kommissionen som instrument valgt en henstilling³ (90/326/EØF) af 22. maj 1990 om vedtagelse af en europæisk liste over erhvervssygdomme. Kommissionen henstiller til medlemsstaterne, at de snarest muligt sørger for, at deres love og administrative bestemmelser om sygdomme, som er videnskabeligt anerkendt som erhvervssygdomme, som kan give anledning til erstatning, og som bør gøres til genstand for forebyggende foranstaltninger, omfatter den europæiske liste i bilag I.

³ EFT L 160/39 af 26.6.1990

Denne henstilling omfatter også et bilag II med en supplerende liste over sygdomme, som formodes at være erhvervssygdomme, som bør gøres til genstand for anmeldelse, og som på et senere tidspunkt vil kunne forventes optaget i bilag I til den europæiske liste.

I den forbindelse henstilles det til medlemsstaterne, at de bestræber sig på i deres love og administrative bestemmelser at indføre en ret til erstatning for erhvervssygdomme til arbejdstagere, der har pådraget sig en lidelse, som ikke er anført på listen i bilag I, men om hvilken det kan fastslås, at den har erhvervsmæssig baggrund og karakter, især hvis denne lidelse er anført i bilag II.

Det henstilles ligeledes til medlemsstaterne, at de så effektivt som muligt tilskynder til, at alle tilfælde af erhvervssygdomme anmeldes, at de udvikler og forbedrer de forskellige foranstaltninger til forebyggelse af erhvervssygdomme, at de udsender meddelelser om de erhvervssygdomme, der er anført på deres nationale liste, at de sørger for en passende uddannelse af det personale, som har til opgave at gennemføre de på baggrund af denne henstilling udarbejdede nationale bestemmelser, at de indfører et system til indsamling af oplysninger eller epidemiologiske data vedrørende sygdomme af erhvervsmæssig karakter, og at de fremmer forskning vedrørende lidelser, der står i forbindelse med en erhvervsaktivitet.

Denne henstilling gælder ikke sygdomme, der ikke er anerkendt som værende erhvervssygdomme. Medlemsstaterne fastsætter selv kriterierne for anerkendelse af hver enkelt erhvervssygdom efter gældende national lovgivning eller praksis.

Det skal her bemærkes, at selv om en henstilling i princippet ikke har bindende karakter, har Domstolen for De Europæiske Fællesskaber i sag C-322/88, Salvatore Grimaldi mod Fonds des maladies professionnelles i Belgien⁴, i sin præjudicielle afgørelse afsagt følgende:

"Når henses til EØF-traktatens artikel 189, stk. 5, kan Kommissionens henstilling af 23. juli 1962 om indførelse af en fællesskabsliste over erhvervssygdomme og Kommissionens

⁴ Dom af 13.12.1989, Sml. 1989, s. 4407

henstilling 66/462 af 20. juli 1966 om vilkårene for erstatning til personer, der rammes af erhvervssygdomme, ikke i sig selv skabe rettigheder for de retsundergivne, som disse kan påberåbe sig ved de nationale retsinstanser. De nationale retsinstanser er dog ved afgørelsen af tvister, der indbringes for dem, forpligtet til at tage hensyn til henstillingerne, navnlig når disse kan bidrage til fortolkningen af andre nationale eller fællesskabsretlige bestemmelser."

OPFØLGNING AF HENSTILLINGEN FRA 1990

Lige siden vedtagelsen af Kommissionens henstilling af 22. marts 1990 har Kommissionen fulgt, hvordan den er blevet anvendt i de forskellige medlemsstater, og på flere møder med repræsentanter for medlemsstaterne, hvor man skulle drøfte forskellige aspekter vedrørende den pågældende henstilling, har det kunnet konstateres, at de erhvervssygdomme, der er anført i bilag I, allerede indgår i de fleste medlemsstaters regler, som omhandler ret til erstatning for erhvervssygdomme, selv om det kan konstateres, at de tager udgangspunkt i ofte meget forskellige situationer.

Endvidere er der visse sygdomme, for hvilke de epidemiologiske data, der er indsamlet i hele perioden, viser signifikante forbindelser til eksponering for visse agenser og stoffer, som findes i nogle specifikke arbejdsmiljøer.

I betragtning af at der skal foretages supplerende undersøgelser for at påvise disse årsagsforbindelser, kan man forvente, at nogle af de sygdomme, der for øjeblikket er anført i henstillingens bilag II, der omfatter sygdomme, som formodes at være erhvervssygdomme, om nogle år vil blive optaget i bilag I efter en grundig analyse af de data, der findes i medlemsstaterne.

Endvidere har Kommissionen for at gøre det lettere for medlemsstaterne at fastlægge kriterier for anerkendelse af de enkelte erhvervssygdomme, som er anført i bilag I, i 1994 udgivet et dokument "Information notices on diagnosis of occupational diseases" (Vejledning i diagnose af erhvervssygdomme).

Dette dokument fortsætter linjen fra dokumentet "Notices d'informations médicales sur les affections figurant dans la liste européenne des maladie professionnelles" (Medicinsk information om de lidelser, der er anført i den europæiske liste over erhvervssygdomme), som blev udgivet i 1963 af Kommissionen efter den første henstilling fra 1962.

Vejledningen i diagnose af erhvervssygdomme giver oplysninger om årsagsforbindelserne mellem sygdomme og eksponering på arbejdsstedet samt en beskrivelse af toksiske virkninger af visse agenser, og den omfatter en analyse af de eksponeringskriterier, der blandt andet kan fastslå, om der er tale om en akut eller kronisk lidelse.

Denne vejledning kan være en vigtig kilde til information for interesserede parter (læger, industrielle hygiejnere, arbejdsmarkedets parter, nationale myndigheder, osv.). Det er nemlig klart, at de metoder, der anvendes ved anmeldelse, anerkendelse og erstatning for erhvervssygdomme i de forskellige medlemsstater, er langt fra at være ensartede.

Kommissionen startede i 1991 med at undersøge, hvordan man forsøgte at løse dette problem, med henblik på at fastlægge en metodologi, som vil kunne anvendes til indsamling af sammenlignelige statistiske data.

I den anledning blev der i 1994 udarbejdet en rapport af en ekspertgruppe, som havde ladet foretage en undersøgelse af systemerne i medlemsstaterne vedrørende de erhvervssygdomme, der er anført i henstillingens bilag I og II. Rapporten indeholder også et forslag til udarbejdelse af harmoniserede fællesskabsstatistikker, som kan anvendes ved vedtagelse af forebyggende foranstaltninger over for erhvervssygdomme, hvor der tages hensyn til de synspunkter, der er fremsat af de medlemsstater, der har deltaget aktivt i udarbejdelsen af det pågældende forslag.

Til opfølgning af dette arbejde lancerede Kommissionen i Januar 1995 et pilotprojekt med henblik på at få gjort dataene over de i medlemsstaterne anerkendte erhvervssygdomme sammenlignelige.

Under første fase i dette pilotprojekt indsamlede man alle de tilfælde, der blev anerkendt i løbet af 1995, af de 31 mest repræsentative sygdomme i bilag I til den europæiske liste over erhvervssygdomme.

I betragtning af de forskellige systemer til anerkendelse af erhvervssygdomme i medlemsstaterne vil man også have gennemført et projekt om evaluering af resultaterne for at kontrollere, om de pågældende resultater rent faktisk er sammenlignelige ud fra epidemiologiske og statistiske synspunkter. Dette projekt vil blive indledt i løbet af anden halvdel af 1996.

Endvidere har Kommissionen inden for de seneste år sat spørgsmålstejn ved, om der er tilstrækkelige epidemiologiske data til rådighed, som kan benyttes ved visse identifikationer af årsags-virkningsforhold for skadelige agenser, som er ansvarlige for fremkaldelse af erhvervssygdomme.

Kommissionen er også blevet klar over de vanskeligheder, der er med at indhente pålidelige data, og den begrænsede disponibilitet af disse data.

Derfor indgik Kommissionen i september 1995 en kontrakt med et universitetsinstitut om udvikling af et projekt, hvor målet er at analysere grundlaget for fremtidige "praktiske vejledninger" og henstillinger med henblik på at harmonisere indsamlingen af data over erhvervssygdomme, og om udarbejdelse af henstillinger om, hvilke datatyper og -mængder der skal indsamles til den epidemiologiske forskning i erhvervssygdomme.

Resultaterne af dette projekt vil ligge klar i slutningen af 1997, og de vil kunne være meget anvendelige i forbindelse med fastlæggelse af en mere pålidelig metodologi til etablering af årsags-virkningsforhold, som endnu ikke er fuldstændigt anerkendte, mellem visse agenser og visse sygdomme.

SITUATIONEN I MEDLEMSSTATERNE

Situationen i medlemsstaterne med hensyn til gennemførelse af henstillingen, som det er beskrevet i bilag III til henstillingen, har generelt ikke ændret sig nævneværdigt.

Det skal dog bemærkes, at nogle af medlemsstaterne (f.eks. Belgien og Italien) i 1990 var i færd med at ændre deres bestemmelser på dette område, og at Det Europæiske Fællesskab den 1. januar 1995 blev udvidet med tre nye medlemsstater: Finland, Sverige og Østrig, som stadig befinder sig i en overgangsperiode med hensyn til tilpasning af deres nationale lovgivninger til fællesskabsretsakter.

Der må også tages hensyn til, at der fra henstillingen blev vedtaget i 1990 og til i dag sandsynligvis ikke har været tilstrækkelig tid hverken til dybtgående normative ændringer i medlemsstaterne på dette område, som påvirker de nationale beskyttelses- og socialsikringssystemer, eller til at de tekniske og videnskabelige fremskridt kan føre til meget nyskabende informationer.

Endvidere bør en eventuel overførelse af visse sygdomme fra bilag II, som omfatter sygdomme, der formodes at være erhvervssygdomme, til bilag I gøres til genstand for en grundig drøftelse med medlemsstaterne under hensyntagen til de nye data, som måske kan etablere en definitiv forbindelse mellem årsag og virkning.

KONKLUSIONER

På grundlag af alle ovennævnte oplysninger mener Kommissionen, at:

- Medlemsstaterne har gjort sig store bestræbelser på at efterkomme bestemmelserne i bilag I til henstillingen.
- Indførelsen i bilag I af visse sygdomme, som for øjeblikket står anført i bilag II, fortjener en grundig analyse, som kan foretages i forbindelse med en revision af bilagene til henstillingen, hvor man tager højde for den nye viden, man har opnået takket være tekniske og videnskabelige fremskridt, men ligeledes for udviklingen i medlemsstaterne.

- Den tidligere omtalte vejledning i diagnose af erhvervssygdomme kan være et nyttigt redskab for medlemsstaterne og danne udgangspunkt for en homogen gennemførelse af henstillingen.
- For så vidt angår statistikkerne kan resultaterne af pilotprojektet om de 31 erhvervssygdomme i bilag I vise mulighederne for at etablere en metodologi, med hvilken man kan opnå sammenlignelige og mere pålidelige data på dette område i hele Det Europæiske Fællesskab.
- Det er nødvendigt, at medlemsstaterne forsøger at oprette et system til indsamling af epidemiologisk information om sygdomme af erhvervsmæssig karakter; i den forbindelse vil resultaterne af det af Kommissionen indledte projekt kunne være dem til hjælp.
- Det ville være meget positivt, hvis medlemsstaterne i større omfang indførte det blandede erstatningssystem, som i visse tilfælde tillader erstatning for lidelser af erhvervsmæssig oprindelse, som ikke er anført på den nationale liste, hvis arbejdstageren selv kan bevise, at lidelsen har en erhvervsmæssig oprindelse. Og på mellem eller langt sigt ville man så kunne gå bort fra det nuværende system med en specifik liste over erhvervssygdomme, som kan give anledning til erstatning.

og følgelig kan det konkluderes, at:

- Kommissionen mener ikke, det er nødvendigt på nuværende tidspunkt at foreslå en bindende retsakt til erstatning for henstillingen fra 1990, da det for øjeblikket synes at være for tidligt. Kommissionen vil dog overveje dette i forbindelse med ajourføringen af den europæiske liste over erhvervssygdomme, som vil kunne udføres inden år 2000. Her vil der blive taget højde for de data, man kan få takket være videnskabelige og tekniske fremskridt, og for resultaterne af tidligere nævnte aktiviteter og projekter, som man er i gang med for øjeblikket for blandt andet at forbedre indsamlingen, sammenligneligheden og den epidemiologiske analyse af data over erhvervssygdomme.

ISSN 0254-1459

KOM(96) 454 endelig udg.

DOKUMENTER

DA

05 04

Katalognummer : CB-CO-96-464-DA-C

ISBN 92-78-08900-1

Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer
L-2985 Luxembourg